

Hidroelektrane Zvornik i Bajina Bašta stoje na putu Republike Srbije ka članstvu u Evropskoj uniji. Upravo su te dvije lokacije, uz dio općine Rudo, sporne tačke za definiranje granice sa Bosnom i Hercegovinom, a vremenski okvir koji stoji na raspolaganju našim istočnim komšijama za rješavanje tog otvorenog pitanja je sve uži.

Bez rješavanja granice sa BiH, Srbija ne može napredovati ka EU, a rješavanje granice zapravo je rješavanje pitanja ogromnih dugovanja Srbije prema BiH i rješavanje pitanja budućeg korištenja električne energije proizvedene na hidroelektranama Zvornik i Bajina Bašta.

Srbija, tvrdi predsjednik Srbije Aleksandar Vučić, ne duguje BiH ništa i ima puno pravo besplatno koristiti hidroenergetski potencijal dijela rijeke Drine koji pripada našoj zemlji. Činjenice, s druge strane, govore drugačije.

Hidroelektrane Zvornik i Bajina Bašta izgrađene su na zajedničkom dijelu sliva rijeke Drine. Iako sliv pripada i Srbiji i BiH, električnu energiju proizvedenu na tim hidroelektranama u potpunosti koristi samo Srbija. S obzirom da se radi o prirodnom resursu, koji podliježe normama pravednog višenamjenskog korištenja zajedničkih vodotoka, očigledno je da se radi o uzurpaciji potencijala, ali i neuvažavanja suvereniteta i prava građana BiH na prirodne resurse svoje zemlje.

Hidroelektrana Zvornik je puštena u pogon 1957. godine. Prema raspodjeli potencijala, BiH bi trebalo pripasti 49,8 posto, a Srbiji 50,2 posto. Ukoliko u obzir uzmemo srednju godišnju proizvodnju ove hidroelektrane od 550 GWh, te tržišnu cijenu proizvedene energije (0,035 EUR/kWh), dolazimo do iznosa od 9,26 miliona eura koji bi svake godine trebali pripasti BiH. Od puštanja u pogon 1957. pa do 2017. godine, Hidroelektrana Zvornik je proizvela električnu energiju u vrijednosti od 1,116 milijardi eura. BiH bi, s tim u vezi, trebalo pripasti 555,6 miliona eura.

Iz Srbije se uglavnom brane upitnom tezom da je nekadašnja SR Srbija finansirala izgradnju ove hidroelektrane. Ukoliko ćemo tu upitnu tezu uzeti kao tačnu, odnosno da ćemo kao tačnu prihvatiti pretpostavku da je Srbija isključivo iz vlastitih sredstava investirala oko 110 miliona eura, evidentno je kako je Hidroelektrana Zvornik u međuvremenu "sama sebe otplatila" deset puta, što obesmišljava tezu da bi Srbija zbog investiranja u njenu izgradnju trebala imati ekskluzivno pravo na njeno korištenje i korištenje hidroenergetskog potencijala BiH.

Prema međunarodnom pravu, koncesije za ovakve objekte se daju na period od 30 godina, s tim da se po modelu DBOT, kada je u pitanju inostrani investitor, nakon isteka koncesionog perioda objekat vraća u posjed i korištenje države na čijem se prostoru nalazi. Najduži period u praksi, ikada zabilježen u svijetu, je koncesija data na 50 godina. Uzimajući u obzir

da Hidroelektrana Zvornik funkcioniра već više od 60 godina, situacija je poprilično jasna. Hidroelektrana Bajina Bašta je u pogon puštena 1968. godine, a njena srednja godišnja proizvodnja se kretala od 1625 GWh do 1819 GWh. Kada je Bajina Bašta u pitanju, raspodjela potencijala ide u korist BiH. Našoj zemlji pripada čak 67 posto, a Srbiji 33 posto potencijala.

BiH bi, s tim u vezi, godišnje od Hidroelektrane Bajina Bašta trebalo pripasti 1088,8 GWh električne energije, odnosno, ukoliko u obzir uzmemo cijenu od 0,035 eura po kWh, 38 miliona eura. Ukupno je od 1968. do 2017. godine Hidroelektrana Bajina Bašta proizvela električne energije u vrijednosti od 2,783 milijardi eura. BiH je trebalo pripasti ukupno 1,862 milijardi eura.

I kada je ova hidroelektrana u pitanju, Srbija zastupa upitnu tezu o pravu njenog korištenja zbog investiranja u njenu izgradnju. Ukupna investicija je vrijedna 435 miliona eura. Ukoliko u obzir uzmemo iznos proizvedene električne energije, onda se do sada isplatila više od šest puta.

Ukupna ostvarena proizvodnja obje hidroelektrane od njihovog puštanja u pogon je 111,125 GWh (HE Zvornik – 31,500 GWh/ HE Bajina Bašta – 79.625 GWh), a svu energiju je preuzela Republika Srbija.

Institucije BiH nikada nisu, ni formalno ni pravno, dale odobrenje Republici Srbiji za korištenje hidroenergetskih potencijala naše zemlje, koji imaju bitan utjecaj na upravljanje hidroenergetskim potencijalom Srbije. Hidroelektrane Zvornik i Bajina Bašta imaju raspoloživu instaliranu snagu od 550 mW i varijabilnu proizvodnju električne energije koja se može upotrijebiti za efikasno upravljanje hidroenergetskim sistemom te ostvariti dodatne benefite za korišteni period, uključujući i hitne isporuke “havarijske energije” na tržištu Jugoistočne Evrope. Ovi benefiti nisu uračunati u procjeni ukupne zarade od same proizvodnje električne energije, iako procjene govore da je taj benefit veći od 10 posto ukupne vrijednosti prosječnog kWh sa ovih objekata.

Republika Srbija, uzimajući u obzir sve navedeno, protupravno uzurpira dio prirodnih bogatstava naše zemlje i decenijama ih koristi bez plaćanja bilo kakve naknade. Ukoliko se potvrdi postojeća “AVNOJ-evska granica” BiH i Srbije, to bi dovelo u pitanje buduće besplatno korištenje bh. prirodnih resursa, što objašnjava žurbu Srbije da što prije riješi pitanje razgraničenja u svoju korist.

Ukoliko se BiH vrati pravo na pravednu raspodjelu voda, najveću korist će imati građani. Pored uvećane dobiti od proizvodnje električne energije, na raspolaganju će im biti niža cijena električne energije, što će ujedno učiniti našu privrednu fleksibilnijom za investiranje, a doći će do neminovnog rasta plaća i penzija.

Srbija za HE Zvornik i Bajina Bašta duguje BiH gotovo pet milijardi
KM

Izvor: energetika.ba